

Luonnonsuojeluliitto Tapiola ry

rek.nro 215.877

Postiosoite:

Laihasentie 34, 35990 KOLHO

gsm: 358 (0)45 110 3316

email: info@tapiolary.com

21.7.2016

Maa- ja metsätalousministeriö

kirjaamo@mmm.fi

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (Dnro: 1149/01.01/2017)

Luonnonsuojeluliitto Tapiola (jäljempänä Liitto) on tutustunut luonnokseen (annettu 12.6.2017) ja lausuu siitä pyytämättä seuraavaa:

1. Yleistä
2. Nykytilan arviointi
3. Tavoitteet
4. Muuta

1. Yleistä

Liitto toteaa, että suurpetokonfliktien ratkaisun ja lieventämisen osalta tulee tukea ennaltaehkäiseviä toimia, kuten tiedotusta ja viestintää, sekä taata esimerkiksi sähköistettyjen petoaitatarvikkeiden saanti niitä tarvitseville tuotantotiloille tähän osoitetuin riittävin määrärahoihin. Konfliktin edistäminen ja ylläpito tukemalla toimintaa ja toimijaa joka on olennainen osa itse ongelmaa, ei ole mielekästä, saati kustannustehokasta. Edellä mainituista toiminnoista, tiedotuksesta ja ennaltaehkäisystä vastaa Suomen riistakeskus, eivät riistanhoitoyhdistykset. Myös Luonnonvarakeskuksen toiminta tutkimustiedon tuottajana on ennaltaehkäisevässä mielessä merkittävä. **Suurpetokonflikteja ei hallita vapaaehtoisvoimin.**

Riistanhoitoyhdistysten toimesta keräämän suurpetojen havaintotiedon laadussa on havaittu merkittäviä puutteita¹ toiminnan objektiivisuuden ja havaintotiedon varmistamisen suhteen. Suurpetokantojen osalta suden kannanarvio nojaa yhä enenevässä määrin DNA-yksilöintiin, minkä johdosta viimeisin kannanarvio on tähänastisista tarkin²: ” *Lisäksi käytössä on ollut aikaisempaa laajempi aineisto DNA-näytteitä (970 kpl) ja niiden analysoinnin tuloksena saadut yksilömääritykset (544 kpl). Myös GPS-pannalla varustettuja susia oli 13 yksilöä kuudella eri reviirillä. Kattavin geneettinen materiaali saatiin Lounais- ja Etelä-Suomesta sekä Pohjois- Savosta ja PohjoisKarjalasta. Lounais- ja Etelä-Suomen aineisto kerättiin pääasiassa vapaaehtoisvoimin ja Itä-Suomen materiaali palkatun henkilöstön toimesta Luken käynnistämässä pilottiprojektissa.* ”³

Suurriistavirka-apu (jäljempänä SRVA) toiminta on riistanhoitoyhdistysten vapaaehtoisesti järjestämää toimintaa, jonka tarkoitus on viranomaisen (yleensä poliisi) avustaminen esimerkiksi kolaritilanteissa ja suurpetojen jäljittämässä, karkottamisessa tai tappamisessa. Edellä mainittu toiminta on osoittautunut olevan suurpetoihin kohdistuvien pyyntilupien toivossa tapahtuvaa, jolloin lupapäätösten jäädessä tulematta pettymystä on purettu kiristys- ja uhkailutoimiin. Viime talvelta on useita esimerkkejä edellä mainitun kaltaisista tilanteista ^{4, 5 ja 6}.

Odotusarvo toiminnasta sisältää hyötymistavoitteen. Hyöty tulee kaatolupien toivosta. Kun kannanarvioinnin aineiston keruun voitiin nähdä siirtyvän selkeästi petoyhdyshenkilöiltä DNA-yksilöintiin, siirtyivät painostustoimet SRVA:lle. Todellisena vaihtoehtona SRVA:lle, voidaan pitää tehtävien siirtoa esimerkiksi muulle viranomaistaholle kuten Metsähallituksen erävalvonnalle, jolla resurssin lisäämisellä tällainen toimintakyky saattaisi olla. Mikäli halutaan säilyttää toimintavarmuus, tulee sen varmistamiseksi ottaa huomioon vain validit vaihtoehdot. Pelkkä halpa kustannus on epäkelvo argumentti, mikäli toiminnan varmuutta ei pystytä takamaan kuin lakkovaateisiin vastaamalla. Tämä on osoitus pelkästään heikosta hallinnosta.

Liitto pitää tavoitetta metsä- ja kosteikkolajien elpymisestä toivottavana. Kosteikkojen rakentamisesta ei ole mitään haittaa, mutta usein pienialaisina niiden vaikutus on vähäinen. Muistutamme kuitenkin, että ensisijaisesti tulee turvata lajien olemassa olevat elinympäristöt. Määräalaltaan vähäisten kosteikkojen rakentamisella ei korvata suoluonnon tuhoamisesta turvetuotannon toimin ja biotalouden kasvattamien hakkuutavoitteiden myötä taantuvan lajiston turvaamista tai elvyttämistä. Ensisijaisesti tulisi käyttää kokonaisvaltaisempia, laajoja toimia lajiston säilyttämiseksi. Metsäluonnon osalta esimerkiksi jatkuvan kasvatuksen menetelmä soveltuu tähän hyvin, toisin kuin avohakkuut. Lajiston turvaaminen vaatisi suunnitelmallisempaa otetta ja useamman ministeriön yhteistyötä.

¹ https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2016/10/Wolf_report_final_version.pdf

² <https://www.luke.fi/uutiset/suomen-susikannan-kooksi-arvioidaan-150-180-sutta/>

³ https://www.luke.fi/wp-content/uploads/2017/06/Susikanta-arvio-Luke_2017.pdf

⁴ <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/maakunta/item/131411-lieksalaisten-mitta-tuli-susiasiassa-tayteen-srva-sopimus-irtisanottiin>

⁵ https://www.adressit.com/srva_lakkoon_susilupien_saamiseksi

⁶ <https://www.karjalainen.fi/uutiset/uutis-alueet/maakunta/item/136809-srva-boikotti-leviaa-kuhmo-ja-ilomantsi-ottivat-lopputilin>

2. Nykytilan arviointi

Liitto yhtyy käsitykseen siitä, ettei Suomen riistakeskus ole kyennyt riittävällä tavoin vastaamaan sille osoitetuista tehtävistä. Liiton mielestä Suomen riistakeskuksen toiminta on edelleen hyvin etujärjestönomainen, eikä rooli Metsästäjien keskusjärjestöstä luopumisesta ole vielä selkiytynyt. Liitto viittaa tässä Perustuslakivaliokunnan mietintöön (PeVL 48/2010 vp), johon kannattaisi ministeriössä tutustua kokonaisuudessaan. Ilmenneet ongelmat ovat juuri niitä, joihin Perustuslakivaliokunta mietinnössään paneutui.

Metsästyslain 20§ mukaan metsästystä on harjoitettava seuraavasti: ”Metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä.”⁷ Viimeisen 15 vuoden aikana uhanalaisuusluokituksia⁸ tarkastellessa voidaan havaita seuraava kehitys metsästyksessä lueteltujen riistalintujen⁹ osalta (Taulukko 1):

Laji	luokitus v.	2015	2010	2000	yksilömäärä 2015
Metsähänhi (<i>Anser fabalis</i>)	VU	NT	NT	NT	2000–5000
Haapana (<i>Anas penelope</i>)	VU	LC	LC	LC	100000–166000
Jouhisorsa (<i>Anas acuta</i>)	EN	VU	LC	LC	16000–32000
Heinätavi (<i>A. querquedula</i>)	EN	VU	LC	LC	2600–9800
Punasotka (<i>Aythya ferina</i>)	EN	VU	LC	LC	20000–32000
Tukkasotka (<i>A. fuligula</i>)	EN	VU	LC	LC	80000–120000
Haahka (<i>S. mollissima</i>)	VU	NT	LC	LC	188000–265200
Alli (<i>Clangula hyemalis</i>)	NT	LC	LC	LC	3000–4000
Tukkakoskelo (<i>M. serrator</i>)	EN	NT	LC	LC	50000–70000
Isokoskelo (<i>M. merganser</i>)	VU	NT	LC	LC	40000–60000
Riekko (<i>Lagopus lagopus</i>)	VU	NT	LC	LC	180 000
Kiiruna (<i>Lagopus muta</i>)	NT	LC	LC	LC	13 000
Nokikana (<i>Fulica atra</i>)	EN	LC	LC	LC	7600–18200

Taulukko 1: Riistalintujen uhanalaisuuskehitys 2000-2015. Merkkien selitykset: LC= elinvoimainen, NT= silmälläpidettävä, VU= vaarantunut, EN= erittäin uhanalainen.

Kuten kehityksestä nähdään, metsästettävien riistalintujen osalta taantuma on ollut viimeisen 15 vuoden aikana huomattava. Riistalinnuista jopa puolet lajeista, eli 50% on vähintään silmälläpidettäviä ja metsähänhea lukuun ottamatta kaikki edellä mainitut lajit ovat olleet elinvoimaisia vielä vuoden 2000 luokituksessa. Tällä hetkellä jopa 23% lajeista on erittäin uhanalaisia (EN). Nisäkkäistä uhanalaisia lajeja

⁷ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615#L3P20>

⁸ https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159435/Suomen_lintujen_uhanalaisuus_2015.pdf?sequence=1

⁹ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19930615#L1P5>

ovat ahma (EN), susi (EN), hilleri (VU), euroopanmajava (VU), itämerennorppa (NT), metsäpeura (NT), karhu (NT) ja ilves (NT)¹⁰. Tämä vaatii ehdottomasti ministeriön toimenpiteitä.

Liitto muistuttaa, että perustuslain 20§¹¹ mukaan vastuu luonnosta ja ympäristöstä kuuluu kaikille. Nyt riistalajien ”hoito” on rajattu yhden intressiryhmän ”monopoliksi”, jossa luontojärjestöille jää joko ”viherleimasimen” tai sivustakatsojan rooli. Tämä ei tietenkään käy. Luontojärjestöjen tulee voida myös itse valita edustajansa, järjestöjen päätäntävaltaa ei voida ulkoistaa ja yksipuolisesti valita kuka luontojärjestöjä missäkin edustaa.

Metsästyksellä ei niin ikään ole osoitettavissa tosiasiallisia tai pysyviä vaikutuksia suurpetovahinkojen ehkäisyssä, ainoastaan tilapäinen hyöty. Esimerkiksi poronhoitoalueella olisi saavutettavissa varsin merkittävätkin säästöt, mikäli vahinkotarkastuksiin panostettaisiin. Nyt vahingoista tarkistetaan vain murto-osa ja näissäkin on ilmennyt runsaasti väärinkäytöksiä¹².

Sivulla 7, kohdassa 2.2. mainittu susireviiriyhteistyöryhmä ei ole mikään lakiin perustuva, vaan siitä sanotaan Suomen susikannan hoitosuunnitelmassa¹³ sivulla 10 seuraavasti: ”Yhteistyöryhmän tehtävänä olisi arvioida paikallista susitulannetta, pohtia ennaltaehkäisyä toteutumista sekä kannanhoidolliseen metsästykseseen liittyviä kysymyksiä. Ryhmä voisi pohtia myös reviirikohtaisia tavoitteita yhdessä Suomen riistakeskuksen, alueellisen riistanneuvoston tai suurpetotutkimuksen edustajien kanssa.” Ryhmän kokoonpano niin ikään olisi seuraava: ”siihen voisivat kuulua edustaja kunnasta, riistanhoitoyhdistyksestä, paikallisesta metsästysseurasta ja luonnonsuojeluyhdistyksestä sekä alueen karjankasvattajien edustaja. Näiden lisäksi yhteistyöryhmään voisivat kuulua poliisin, Metsähallituksen ja/tai rajavartioston edustaja.” Lakiesityksessä ei mainita muille sidosryhmille ohjattavasta rahoituksesta. Mikäli susireviiriyhteistyöryhmää käytetään rahoitusperusteena riistanhoitoyhdistyksille, tulee tasavertaisesti myöntää siinä tapauksessa rahoitusta myös muille toimijoille.

Susireviiriyhteistyöryhmä on epävirallinen toimielin, jonka pääasiallinen tehtävä on ollut toimia metsästysvuoden 2016-2017 sosiaalisperusteisten tappolupien lausuntoautomaattina, ainoana tarkoituksenaan puoltaa näitä lupia. Mikäli susireviiriyhteistyöryhmä sisältyy lakimuutoksen perusteluun, tulee sen toiminta olla selvillä, johdettua ja tavoitteellista. Lisäksi ryhmän kokoonpanoon tulee sisältyä taho, jolla on tosiasiallinen pätevyys arvioida metsästyslain 41a§ 1 momentin 3 kohdan mukaisia sosiaalisia edellytyksiä. Tämä tarkoittaa joko sosiaali- tai terveystoimea, minkälainen näkemys tällä hetkellä näistä puuharyhmistä kokonaan puuttuu. Edustusto susireviiriyhteistyöryhmässä tulee olla kattava myös luontojärjestöjen osalta. Nyt esimerkiksi Pohjois-Karjalan 7 reviiriyhteistyöryhmän osalta vain kolmessa (3) on luontojärjestön edustaja. Vanhempainyhdistykset ja luvanhakija ovat kylläkin edustettuina.

¹⁰

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/159434/Suomen_nisakkaiden_uhanalaisuus_2015.pdf?sequence=3

¹¹ <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P20>

¹² <https://yle.fi/uutiset/3-9356964>

¹³ http://mmm.fi/documents/1410837/1720364/Suomen_susikannan_hoitosuunnitelmat.pdf/cf2138e7-6a9b-4955-9b93-d719c734590f

3. Tavoitteet

Riistanhoitoyhdistysten luottamushenkilöiden koulutus on kokonaisuutena arvioiden hyvä tavoite. Samalla tulee panostaa myös etenkin suurpetoihin liittyvän asenteellisuuden poistamiseen. Petokonfliktin suhteen riistanhoitoyhdistykset ovat olennainen osa itse ongelmaa¹⁴. Riistahallintolain 20§ mukaan riistanhoitoyhdistyksen toimihenkilön tulee täyttää tietyt edellytykset: ”*Riistanhoitoyhdistyksen toimihenkilöksi voidaan nimittää se, joka:*

1) on täyttänyt 18 vuotta;

2) on täysivaltainen; ja

3) tunnetaan rehelliseksi ja luotettavaksi ja on henkilökohtaisilta ominaisuuksiltaan tehtävään sopiva.”

Tätä pykälää ei olla muuttamassa. Etenkin 20§ 2 momentin 3 kohdan edellytysten täyttämässä on usein suuria haasteita. Liitto viittaa tässä muun muassa lisalmen sanomien mielipidekirjoitukseen, joka on esitetty edellä. Kaikki kirjoituksen allekirjoittaneet toimihenkilöt ovat edelleen tehtävissään.

Ennen kuin rahoituspäätöksiä tehdään, tulee toiminnan rooli ja tarkoitus olla selvillä ja yksilöitynä minkä tyyppiseen toimintaan rahoitus käytetään. Riistanhoitoyhdistykset, Suomen riistakeskus sekä maa- ja metsätalousministeriö ovat osaltaan etenkin susikonfliktia ylläpitävä tekijä. Koko ongelman purkaminen vaatii poliittista tahtoa, täysipainoista paneutumista ja oikeiden työvälineiden valintaa, eikä suinkaan tappolupakäytäntöjen tukemiseen tähtäävien lisärahoitusten myöntämistä.

4. Muuta

Liitto muistuttaa, että direktiivilajien suoja tulee olla sama, riippumatta siitä missä kohtaa lainsäädännössä laji teknisesti ottaen sijaitsee. Luonnonsuojelulain ja metsästyslain tarjoamien suojien tulee olla yhtenevät, eikä lajin suoja saa heikentyä sen riistaeläinstatuksesta. Uhanalaisuuden kehityksestä (Taulukko 1) on selvästi nähtävissä, miten riistalajien ”hoito” on toteutunut: se on ollut kelvotonta.

Lisäksi lakiuudistus asettaa kansalaisten havainnointijärjestelmät eriävään arvoon. Mikäli TASSU-rekisteriin tehtyjä havaintoja käytetään rahoitusperusteena, tulisi sama periaate yhdenvertaisuusperiaatteen mukaisesti ulottaa myös muihin kansalaisille tarjottuihin havaintojärjestelmiin, joita ovat esimerkiksi Luonnontieteellisen museon ylläpitämät, kaikille avoimet havaintopalvelut.

Lakiin riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta tulisi ehdottomasti sisällyttää pyyntilupamaksu myös suurpetojen ja uhanalaisluokituksessa olevien nisäkkäiden osalta, hirvieläinten pyyntilupamaksua vastaavan käytännön mukaisesti. Maksun tulisi vastata näiden eläinten korvausarvoa¹⁵.

Susi: 4500-9100€

Karhu: 4500-15500€

Ahma: 5500-16500€

Ilves: 1100-2100€

Hilleri: 900€

¹⁴ <http://www.iisalmensanommat.fi/news/miksi-meidn-pit-visty-susien-tielt/>

¹⁵ <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100241>

Itämerennorppa: 1200-3300€

Koska metsäpeurakin on silmälläpidettävä, tulisi sen pyyntilupamaksu nostaa 17€:sta 2600-3900€. Tämä hinnoittelu todella nostaisi eläinten arvoa riistaeläimenä, ei suinkaan niiden puoli-ilmainen tappaminen.

Lausuntopyyntöä ei ole esitetty perustuslakivaliokunnalle, jolle se ehdottomasti tulisi esittää. Nyt kaavailussa lakiesityksessä on kuitenkin kyseessä hyvin merkittävä julkisen vallan käyttö.

Sari Kantinkoski

Luonnonsuojeluliitto Tapiola

Sihteeri

